POLITICA PENALĂ: DE LA TEORIE LA PRACTICA PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI

Laura NEGRU

CZU: 343.2.01 negru.laura2@gmail.com

Criminal policy is the instrument that influences the entire process of administering justice and provides express measures applied in the fight with crime. This phoenomenon is both a science and an art that consists in discovering the best solutions involved in the phenomenon of crime.

Aflându-ne în secolul XXI, secolul în care într-o societate persoanele progresează atât în domeniul tehnologic, organizatoric, educativ, social, economic etc. există și altă parte a monedei, care reflectă societatea în care ne aflăm, afectată de mai multe fenomene, printre care și fenomenul infracționalității. Dat fiind acest fapt, statul este obligat să reacționeze contra acestui fenomen pe toate căile posibile, inclusiv să-și formeze o politică penală care ar asigura prevenirea și contracararea fenomenului infracționalității, care afectează drepturile și libertățile fundamentale ale omului, interesele statului, dar și principiile internaționale unanim recunoscute.

Politică penală nu are o origine cunoscută cu certitudine, dar putem cert vorbi despre o evoluție a acesteea pe parcursul evoluției umanității. Aceasta ar însemna că unele elemente juridico-penale au fost cunoscute încă din Antichitate și Evul Mediu. Specific acestor perioade, caracteristic politicii penale era: „Pedeapsa – răzbunarea pentru răul produs de infractor", răzbunarea apărând atunci ca o soluție firească pentru manifestarea agresiunii. Atunci când vorbim despre evoluția politicii penale în aspect terminologic, aceasta nu are date concrete, însă în mai multe surse doctrinare, se presupune că pentru prima oară termenul de politică penală a fost folosit în anul 1804 de către penalistul german A.Feuerbach, în cartea sa de drept penal *Verzuch einer Criminal jurisprudenz dez Koran*, pentru a defini diferite concepte de drept penal. În această lucrare el utilizează noțiunea de „Politică penală'' ca *„Ansamblul procedeelor represive prin care statul reacţionează contra crimei"* [1, p.12].

De-a lungul mai multor decenii, numeroși doctrinari au definit sub diferite aspecte politica penală, printre ei se numără I.Iu.

Zveacerovski, A.A. Ghertenzon, V.P. Revin, I.D.Gauhman, A.D. Boiko. Toți acești doctrinari însă au conturat un scop identic al elaborării politicii penale, și anume, lupta împotriva fenomenului infracțional [2, vol.1].

Aplicarea politicii penale presupune implicarea mai multor autorități: Parlament, Guvern, Curtea Constituțională [3, p.179-182].

Legiuitorul adoptă și promovează politica penală prin intermediul codurilor (penal, de procedură penală, execuțional) care plasează instituțiile de drept penal din noi perspective.

Guvernul prin autoritățile sale aplică politica penală, iar Curtea Constituțională „veghează" asupra modului de aplicare „în concret" a normelor de drept penal pentru asigurarea protecției drepturilor și liber-tăților persoanelor vizate de măsurile de politică penală.

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt una din verigile lanțului căruia statul și organismele internaționale îi acordă o atenție sporită. Educarea societății în spiritul respectării drepturilor și libertăților oamenilor în mod reciproc, constituie o prioritate, însă respectarea acestora depinde mult, de nivelul cunoașterii și înțelegerii a ceea ce prezintă de fapt fiecare din aceste drepturi. În atare scop, pentru a asigura o mai bună asimilare si pentru a familiariza societatea, sunt necesare de a fi întreprinse diferite măsuri, sub forme de strategii de reformare în diverse domenii: a justitiei, familiei, educației, dar si adoptarea unor politici pe care le va implementa ulterior statul, cum ar fi politica penală.

Cu toate că autoritățile întreprind mai multe măsuri pentru a duce o politică penală corectă în legătură cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, Republica Moldova are restanțe la acest capitol, deoarece nu este cultivată de ajuns în societate onorarea drepturilor și libertăților reciproce între oameni, fapt ce reiese din cauzele de pe rolul instanțelor naționale. Deseori ele sunt încălcate chiar de autorități, iar despre acest lucru ne vorbește statistica condamnărilor Republicii Moldova la CEDO.

În 22 de ani de când Republica Moldova a aderat la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, au fost pronunțate 597 de hotărâri de condamnare la CtEDO, în legătură cu care statul a fost nevoit să achite 17 mil. de euro. Acest fapt se datorează încălcării

drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către autorități, care de fapt ar fi trebuit să pledeze drept exemplu pentru cetățeni întru respectarea lor.

Totuși se depun eforturi și se lucrează la acest aspect prin:

a) crearea instrumentelor și mecanismelor naționale

Curtea Constituțională este un instrument, creat în stat în vederea asigurării respectării drepturilor și libertăților omului printr-un singur mijloc – controlul constituționalității legii.

Ombudsmanul, după cum a spus Gerald Caiden, ,,Ombudsmanul este considerat în prezent simbolul unui stat democrat, esența a tot ceea ce guvernul ar trebui să facă, adică dezvoltarea bunăstării cetățeanului, apărării libertăților individuale și supravegherea birocrației administrative pentru ca aceasta să trateze echitabil pe toți cetățenii", citat care de fapt transpune toată esența acestei instituții.

Procuratura reprezintă un mecanism în interesul apărării drepturilor și libertăților persoanei, dar deja din momentul când acestea au fost încălcate și constă în demonstrarea vinovăției persoanei și în a cere sancțiunea potrivită în măsura gravității faptei.

Organele judecătorești care acționează îndeosebi prin repunerea oamenilor în drepturi.

Caracterul independenței instanțelor judecătorești, cultivă siguranța în justiție a oamenilor și încrederea că îi va fi restabilit un drept sau altul; va fi pedepsită persoana care l-a încălcat, fiind înfăptuită justiția. Astfel organele judecătorești vor realiza și ele rolul de mijloc de protecție a drepturilor legale.

b) crearea cadrului legal

Toate pornesc de la prevederile internaționale, acest fapt se datorează ratificării de către Republica Moldova a tratatelor internaționale, dând astfel consimțământul ca să aplice în legislația națională a prevederilor internaționale. În conformitate cu aceste prevederi, în stat s-a creat un cadru normativ distinct, care în funcție de domeniul la care se referă (fie penal, administrativ, civil) prioritar are drepturile omului.

c) educarea societății în spiritul respectării drepturilor și libertăților garantate de către stat

Situația se va schimba spre bine și prevederile inernaționale vor lua amploare în statul nostru, atunci când statul va dezvolta concepția precum că toate drepturile și libertățile fundamentale, prevăzute în Constituție, se aplică doar dacă nu afectează indirect drepturile și libertățile altor cetățeni, cetățeni străini și apatrizi.

Studiul efectuat ne-a făcut să constatăm că politica penală reprezintă unul dintre pilonii de bază în cadrul unui sistem rigid în stat, care urmărește un scop – prevenirea și contracararea fenomenului infracțional, în vederea protejării omului ca valoare supremă în stat și respectării drepturilor sale ca garant al unui stat democratic.

De aceea recomandăm ca pentru realizarea scopului dat să fie luată atitudine:

- atitudine în aplicarea măsurilor de prevenire;
- atitudine în caz de nerespectare prin aplicarea sancțiunilor;
- atitudine în aplicarea sancțiunilor care să fie corelate dreptului încălcat.

Referințe:

1. GRECU, R. Evoluția istorică a noțiunii și definiției politicii penale. În: *Revista Națională de Drept.* Chișinău, 2018, nr.7-9.
2. MARIȚ, A. *Drept penal. Partea generală*. Vol.I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2002.
3. GRAMA, M. Politica penală: de la doctrină la finalități practice. În: *Rezumate ale comunicărilor prezentate la Conferinţă ştiinţifică naţională cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare”. Seria „Ştiinţe juridice şi economice”.* Chișinău, 8-9 noiembrie 2019, CEP USM, 2019 pp. 179-182.